

I

„Dagen“s lørdagskronikk.

Kristendom og forretningsmoral?

Av dr. philos. Sv. Norborg.

275 danske forretningsmenn har vært samlet til houseparty på Skodsborg, »Dagen«s referat er sannsynligvis hentet fra den danske presse. Overskriften var et triumferende: »Oxford revolusjonerer dansk forretningsmoral«.

Nu vet jeg vel, at referat fra kristelige møter og stevner er en meget tvetydig og farlig ting. Det er min personlige overbevisning at et møte som f. eks. det siste Geilo-møte er det ganske umulig i »referere«. Den Hellige And's gjerning er dypere enn våre ord og varige enn alle »referat«. De kristeligste møter er de hvor menneskers meninger og ord blekner vekk mot minnet om Guds tale og Guds And.

Men det spørsmål som Skodsborgmøtet reiste er alvorlig nok. Både Sakkeus og Levi, både Annanias og den Rike Yngling bevidner for oss, at kristendom også har med økonomiske spørsmål å gjøre. Både med de penger vi tjener og de vi bru-

ker. Kristus har gjort også pengene til et moralspørsmål. Dermed er det gitt at også i forretningsverdenen skal Kristi krav inn, også der skal det merkes på en mann, om han er en Kristi følgesvenn. Kristendom er nemlig en livsnær og konkret utfordring til *hele* vårt liv, *alle* våre gjøremål.

I og for sig kan det derfor ikke være noget å si på at danske eller norske eller amerikanske forretningsfolk kommer sammen til møte for, ved samdeling, å hjelpe hverandre i disse vanskelige og avgjørende hverdagsting. Kristus gikk ikke bare til tempel og synagoge, han vandret forbi fiskeplass og tollbod: »Følg mig!«

Men blåøiet romantikk og »revolusjons«-snakk skal man helst være litt forsiktige med. Et lands forretningsmoral blir ikke forandret på én dag — av 275 menn. La oss se om 25 år! Og fremfor alt minnes at vi ikke journalistisk skal utbasu-

ner: »Se her er Guds rike! Eller se der!«

Personlig kjenner jeg troende forretningsmenn av alle kirkelige og frikirkelige farver. Ikke få av dem har søkt å være kristne i sin forretning. Det går nemlig an å være kristen forretningsmann. Ja, vi kan gjerne med kjensgjerningens rett, gå et skritt videre: Det går an å være en *hederlig* forretningsmann av edelt tenkesett uten å være en kristen. Nogen hver av oss kan bli beskjemmet over den høie standard ikke-kristne mennesker kan leve frem. Både skattefogd og sakførere kan bevidne at »kristendom« og forretningsmoral ikke alltid er sammenfallende begreper. Men her står forretningsverdenen neppe anderledes enn alle andre stender.

Vi skulde av dette kunne forstå, at det er berettiget å sette et *spørsmålstegn* bak vårt spørsmål. Et spørsmålstegn som ikke er anderledes ment enn det selvransakelsens spørsmål som Kristus med sitt absolute krav setter bak *alle* våre ting: Kristendom og geistlighet? Kristendom og læreryrke? Kristendom og hjemmet? Kristendom og min egen livsførsel?

Helliggjørelse betyr nettopp dette, at vi uten prutning eller religiøs »sikkerhet« lar Guds And sette spørsmålstegn bak alle våre tanker, ord og gjerning!

Men er således spørsmålet: Kristendom og forretningsmoral blitt et helliggjørelsesspørsmål, er det klart,

at Den danske løsning (etter referatet!!) er skjebnesvanger og uholdbar.

Det berettes at disse mennesker har forsøkt (nogen måneder!) å etterleve kristendommens absolutte krav, og at de har funnet dette nye liv riktig. At et slik fund og en slik vurdering m. h. t. kristendommens aktivium er riktig, skal ikke her beviles. Mot alle »overåndelige« skal det betones, at kristenlivet har løfter *også* for det liv som nu er. Men det skal protesteres mot at disse »løfter« gjelder solide bankbøker, fine hjem, social makt og annet som tilhører denne forgjengelige syndens verden. Da vilde vel ikke Jesus bedt sine første disipler om å forlate *alt*, selge *alt*. Vi er blitt så flinke til å bortforklare evangeliets brodd, at vi f. eks. slett ikke lenger forstår bergprekenen. »Jesu krav må ikke tas bokstavelig!«

Hvem har sagt at de skal uskadeliggjøres ved »åndeliggjørelse«?

Den »åndeliggjørelse« vi driver på med skulde vel ikke komme fra feighet, egoismen og kjødets livslinje? Forat vi ikke skal forstyrres?

For en *kristen-nytestamentlig* bedømmelse synes det klart at spørsmålet om kristendom og forretningsmoral bare er et underspørsmål under det større: Har du *mot* å følge Jesus? Men det spørsmål er et rent personlig, det er like utfordrende for forretningsmannen som for presten, for arbeideren som for direktøren.

Skodsborg-referatet angir følgende »resultater« som vel kan ha sin moralske verdi:

1. Bedre samarbeid.
2. Bedre forhold til det kjøpende handling — og billigere priser. dre behandling — og billigere priser.
3. Forretnings-*ærlighet*.

Men i og for sig betyr alt dette intet særkristelig. Det er *sinnelaget*, kristendommen spør etter.

Og her er tidens alvorligste fare det man kaller *pragmatismen*, d. v. s. at noget er sant, fordi det går »godt«, at noget er rett, fordi det »lønner sig«.

Det er for å peke på pragmatismens fare denne artikkel er skrevet. Den fare at noget er sant fordi det fører til »resultater« er sannelig i vår »kristne« tid ikke begrenset bare til forretningsverdenen. Den lever i alle kristnes hjerter, den sniker sig inn i predikantbedømmelse og organisasjonsarbeid. Den lurur over *alt*.

Fordi vi lever i en sjelefarlig tid, hvis hovedord er »resultater«, »*sukcess*«.

Skodsborg-referatet kan her ha en *oprensende* betydning. Det nevner nemlig at det nye forsøk vil gjøre »dansk handel til noget annet, mere liketil, mindre nerveopslitende, mere profitabel enn den er idag«.

Av disse håps-adverbier er »like-til« og »mindre nerveopslitende« almenpsykologiske. Men »profitabel« er *direkte hedensk*.

Hvis nemlig den ekstra »profiten« skal gå til den besittende klasse!

Hvis den derimot skal, udelt og frivillig, gis til arbeiderne som *med*-arbeidere, som en opmuntringsgave ved forretningsårets slutt, *da* er det en kristelig kjærlighets handlesett. Da gjør forretningsmennene *revolusjonerende* bruk av mammon til å opfylle kjærlighetens gygne lov. Da har vi utlevert vår lønn eller fortjeneste til Kristus, for at han skal bestemme over *alt*.

Da er det skjedd revolusjon i vår pengeusholdning. Men det vil ikke »lønne sig«.

Men det vil nok lære oss broderkjærlighetens konkrete lekse, og det vil vidne om at Kristus er ikke oss et middel, men vårt eneste *mål*.

Men det vil da vel også skje slik, at vi helst vil få noget av det sinnelag som gav den gave slik evighetsverd —: Enkens skjerv.

Hun gav *alt* hun eidde, men hun var nok ikke pragmatist. Men *Mesteren* satte henne høiest av alle; tiltross for alle dem som gav »meget«.

Slike tanker gjør man sig, ikke om forretningsmoral eller »profitabel« livsførsel, men om sitt eget liv og sin egen pengeusholdning.

Kanskje vi snart burde begynne også her å leve som *kristne*? Selvom det ikke »lønner sig«?

Sv. Norborg.